

Uchwała z dnia 11 marca 1997 r.
III ZP 4/97

Przewodniczący SSN: Teresa Romer (sprawozdawca), Sędziowie SN: Teresa Flemming-Kulesza, Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego, w sprawie z wniosku Rejonowego Urzędu Pracy w T.M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w T.M. o zwrot nienależnych składek, po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 11 marca 1997 r., zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi postanowieniem z dnia 20 grudnia 1996 r. [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 390 KPC.

Czy zasiłek szkoleniowy, o którym mowa w art. 16 ust. 6 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 1995 r., Nr 1, poz. 1) jest tożsamy z zasiłkiem chorobowym w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 z późn. zmianami) ?

p o d j ą ł następującą uchwałę:

Zasiłek szkoleniowy, o którym mowa w art. 16 ust. 6 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 1995 r., Nr 1, poz. 1) nie jest zasiłkiem chorobowym w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r., Nr 30, poz. 143 ze zm.).

U z a s a d n i e n i e

Przedstawione w przytoczonym w sentencji zagadnieniu wątpliwości prawne Sądu Apelacyjnego powstały w następującym stanie faktycznym.

Elżbieta A. została zarejestrowana jako bezrobotna w Rejonowym Urzędzie Pracy w T.M. 2 czerwca 1993 r. z prawem do zasiłku dla bezrobotnych.

W czasie pobierania zasiłku korzystała ze zwolnienia lekarskiego od 12 września 1994 r. do 9 grudnia tego roku i od 1 stycznia 1995 r. do 7 marca 1995 r. W dniu 17 lutego 1995 r. Elżbieta A. zwróciła się do organu rentowego o przyznanie jej renty inwalidzkiej. Do wniosku załączyła między innymi zaświadczenie Rejonowego Urzędu Pracy, w którym potwierdzono pobieranie przez nią nadal zasiłku dla bezrobotnych wypłacanego od 2 czerwca 1993 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.M. przyznał Elżbiecie A. prawo do renty inwalidzkiej według II grupy inwalidów od dnia 1 listopada 1994 r. - trzy miesiące wstecz od dnia zgłoszenia wniosku, a od dnia 1 sierpnia 1995 r. rentę inwalidzką według I grupy inwalidów.

Rejonowy Urząd Pracy zwrócił się do organu rentowego o zwrot nienależnie wypłaconego zasiłku dla bezrobotnych od 1 listopada 1994 r. do 1 kwietnia 1995 r. w wysokości 1.023,70 zł.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z 27 lipca 1995 r. zobowiązał Elżbietę A. do zwrotu zasiłku dla bezrobotnych pobranego w czasie od 1 listopada 1994 r. do 1 kwietnia 1995 r., ponieważ świadczenie to pobierała równocześnie z rentą inwalidzką. Przypisana

wnioskodawczyni do zwrotu kwota odpowiadała tej, której zażądał Urząd Pracy od organu rentowego.

W decyzji z 2 lutego 1996 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadomił Elżbietę A. o anulowaniu decyzji przyznającej prawo do renty inwalidzkiej od 1 listopada 1994 r., ponieważ prawo do renty inwalidzkiej nabyła dopiero od 8 marca 1995 r., tj. od następnego dnia po zaprzestaniu wypłacania jej zasiłku chorobowego przez Rejonowy Urząd Pracy.

Elżbieta A. zmarła 6 marca 1996 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z 12 lutego 1996 r. zobowiązał Rejonowy Urząd Pracy w T.M. do zwrotu 1.626 zł 52 gr tytułem nadpłaty renty inwalidzkiej wypłaconej Elżbiecie A. w okresie od 1 listopada 1994 r. do 7 marca 1995 r. oraz nadpłaty należności przekazanych temu Urzędowi za okres od 1 sierpnia 1995 r. do 29 lutego 1996 r.

Tę decyzję zaskarżył Rejonowy Urząd Pracy do Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. w części dotyczącej zwrotu kwoty 1.625 zł 52 gr wypłaconej Elżbiecie A. w spornym okresie tytułem renty inwalidzkiej.

Wyrokiem z dnia 27 września 1996 r. Sąd Wojewódzki zmienił zaskarżoną decyzję i zwolnił Rejonowy Urząd Pracy w T.M. od obowiązku zwrotu spornej kwoty. W uzasadnieniu Sąd Wojewódzki stwierdził, że Elżbieta A. pobierała zasiłek dla bezrobotnych pod rządami dwóch ustaw: ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. Nr 106, poz. 457 ze zm.) oraz ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 1995 r., Nr 1, poz. 1 ze zm.). Sąd Wojewódzki powołał się na art. 20 ust. 12 i art. 15 ust. 9 ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu oraz art. 16 ust. 6 i art. 31 ust. 1 ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, z których to przepisów wynika jednoznacznie, że zasiłek przyznany bezrobotnym w okresie niezdolności do pracy stwierdzonej zaświadczeniami lekarskimi jest świadczeniem wypłacanym ze środków Funduszu Pracy. Świadczenie to podlega rozliczeniu w ciężar składek, co nie zmienia jego charakteru jako zasiłku dla bezrobotnych. Elżbieta A. z dniem przyznania renty inwalidzkiej straciła status bezrobotnej zgodnie z art. 21 ust. 5 pkt 2 ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu i po tej dacie nie powinna otrzymywać zasiłku dla bezrobotnych. Wypłacanie tego zasiłku nie ma wpływu na prawo do renty inwalidzkiej, gdyż nie jest świadczeniem z ubezpieczenia społecznego, lecz świadczeniem z Funduszu Pracy.

Sąd Wojewódzki podkreślił, że w sprawie nie może mieć zastosowania art. 37 ust. 6 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 1989 r., Nr 25, poz. 137 ze zm.), albowiem Urząd Pracy podał organowi rentowemu prawidłowe dane. Nie miał też do Elżbiety A. zastosowania przepis art. 76 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), według którego prawo do renty inwalidzkiej powstaje z dniem zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego. Zasiłek dla bezrobotnych nie jest zasiłkiem chorobowym. Nie należał się on Elżbiecie A. z dniem przyznania renty inwalidzkiej. Dlatego też nienależnym świadczeniem nie była renta inwalidzka, lecz zasiłek dla bezrobotnego.

Sąd Apelacyjny, do którego organ rentowy wniósł apelację od wyroku Sądu I instancji w uzasadnieniu przedstawionego zagadnienia prawnego zwrócił uwagę, że zgodnie z art. 15 ust. 10 ustawy z dnia 16 października 1991 r. i art. 16 ust. 7 ustawy z 14 grudnia 1994 r. zasiłki szkoleniowe wypłacane za udokumentowane okresy niezdolności do pracy, podlegają rozliczeniu przez rejonowe urzędy pracy w ciężar składek na ubezpieczenie społeczne w trybie przewidzianym dla tych składek. Z przepisów tych wynika, że zasiłki te pokrywane są z funduszu ubezpieczeń społecznych a nie, jak to przyjął Sąd I instancji, ze środków Funduszu Pracy. Z analizy przytoczonych przepisów Sąd Apelacyjny wyprowadził swój pierwszy wniosek, że zasiłek szkoleniowy wypłacony bezrobotnemu w czasie udokumentowanej niezdolności do pracy nosi cechy zasiłku chorobowego przewidzianego w

ustawie z 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r., Nr 30, poz. 143 ze zm.). W konsekwencji w sprawie miałyby zastosowanie art. 76 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Sąd Apelacyjny wskazał na możliwość innego poglądu. Sąd Apelacyjny powołał się na art. 29 ustawy z 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, który reguluje zasady potrącania z przyznanych emerytur i rent wcześniej pobranych zasiłków dla bezrobotnych i zasiłków szkoleniowych.

Podejmując przytoczoną w sentencji uchwałę Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Na akceptację zasługuje stanowisko Sądu Apelacyjnego, że nie można utożsamiać zasiłków szkoleniowych wypłaconych bezrobotnym w okresie niezdolności do pracy z zasiłkami z ubezpieczenia społecznego chorobowego. Pojęcie zasiłków z ubezpieczenia chorobowego zawarte w art. 4 ust. 1 pkt 3a wspomnianej ustawy z dnia 17 października 1991 r. jest pojęciem szerszym od zasiłków chorobowych, o których mowa w ustawie z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, które są świadczeniami przewidzianymi w ubezpieczeniu społecznym pracowników. Okresy pobierania zasiłków z ubezpieczenia społecznego chorobowego są zgodnie z tym przepisem okresami nieskładkowymi.

Przepis art. 76 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin uzależnia powstanie prawa do renty inwalidzkiej bądź do emerytury dla pracownika, który pobiera zasiłek chorobowy od zaprzestania pobierania tego zasiłku.

W sprawie, w której powstało rozstrzygane zagadnienie prawne Elżbieta A. uzyskała prawo do renty inwalidzkiej w oparciu o przepisy ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników. Przy ustalaniu prawa do renty inwalidzkiej miał więc zastosowanie przytoczony wyżej przepis art. 76 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. oraz z mocy art. 1 ust. 1 ustawy o rewaloryzacji - przepis art. 4 ust. 1 pkt 3a tej ustawy, a tym samym okres pobierania zasiłków chorobowych był okresem nieskładkowym.

Zgodnie z ustawą z dnia 17 grudnia 1974 r. zasiłek chorobowy jest świadczeniem wypłacanym pracownikowi, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania zatrudnienia (art. 5 ust. 12 ustawy) oraz osobie, która stała się niezdolna do pracy po ustaniu zatrudnienia w warunkach określonych ściśle w art. 6 ust. 1 tej ustawy. Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 tej ustawy zasiłek chorobowy, pomimo zaistnienia warunków, o których mowa w ust. 1 tego przepisu, nie przysługuje jeżeli pracownik po rozwiązaniu stosunku pracy podjął inną działalność zarobkową lub jest uprawniony do zasiłku dla bezrobotnych.

Treść tego przepisu jest tak jednoznaczna, iż poza literalnym jego brzmieniem, nie wymaga jakiejkolwiek interpretacji. Ten przepis jest właściwie wystarczający do umotywowania treści podjętej uchwały. Wyłącza on bowiem prawo do zasiłku chorobowego osoby, która jest uprawniona do zasiłku dla bezrobotnych, a taki stan faktyczny występuje bezspornie w rozpatrywanej sprawie.

Elżbieta A. do chwili przyznania renty inwalidzkiej była uprawniona do zasiłku dla bezrobotnych, a tym samym była pozbawiona prawa do zasiłku chorobowego.

Ze względu na występującą okresowo niezdolność do pracy otrzymywała zasiłek szkoleniowy początkowo na mocy art. 15 ust. 9 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu, a następnie na podstawie art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu.

Interpretacja gramatyczna art. 15 ust. 9 ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu wskazuje również na to, że nie można utożsamiać zasiłku szkoleniowego za udokumentowane okresy niezdolności do pracy z zasiłkiem chorobowym, za które przysługiwałyby zasiłki z

ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Oznacza to, stosując rozumowanie a contrario, że zasiłek szkoleniowy nie przysługiwałby, gdyby w tym okresie przysługiwał zasiłek chorobowy.

Pobieranie jednego z tych zasiłków wyklucza prawo do drugiego.

Przepis art. 73 ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu dotyczy wyłącznie możliwości dalszego pobierania zasiłku szkoleniowego i nie wnosi niczego nowego do pojęcia tego zasiłku.

Trafnie Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na treść przepisu art. 29 ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu. Przepis ten przewiduje wprost sytuację, gdy bezrobotnemu lub innej uprawnionej osobie przyznano świadczenie emerytalno-rentowe za okres, za który wypłacono zasiłek lub inne świadczenia pieniężne finansowane z Funduszu Pracy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych lub inne organy rentowe, które przyznały świadczenie wypłacają je, pomniejszone o kwotę wypłaconych za ten okres zasiłków i przekazują te kwoty na konto Funduszu Pracy właściwego rejonowego urzędu pracy.

Przepis ten *expressis verbis* zakłada możliwość jednoczesnego pobierania renty bądź emerytury i zasiłków przewidzianych w ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu.

Gdyby zasiłek szkoleniowy był utożsamiony przez ustawodawcę z zasiłkiem chorobowym przepis ten byłby zbędny, albowiem powstanie prawa do renty czy emerytury determinowałoby zaprzestanie pobierania zasiłków przewidzianych w ustawie o zatrudnieniu i bezrobociu. Skoro ustawodawca przewiduje możliwość jednoczesnego pobierania obu świadczeń oznacza to, że świadczenia z ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu nie mogą być utożsamiane z zasiłkiem chorobowym, pobieranie którego wyłącza powstanie prawa do renty inwalidzkiej lub emerytury (art. 76 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników).

Kierując się powyższymi względami Sąd Najwyższy na mocy art. 390 § 1 KPC podjął przytoczoną w sentencji uchwałę.

=====